

Til: **Nasjonalt råd for ernæring**

Fra: May Cecilie Lossius
Dato: Torsdag 24. april 2025

Referat

Sted: Helsedirektoratets møtesenter/Ytringsrommet og Teams
Tid: 10.00-15.30
Emne: Møte i Nasjonalt råd for ernæring

Til stede: Lene Frost Andersen, Rune Blomhoff, Nanna Lien, Eli Skeie, Elsie Brenne, Guri Skeie, Aysha Grönberg, Liv Stray Breistein, Helle Margrete Meltzer, Mette Svendsen, Amund Måge (digitalt), Lars T. Fadnes (digitalt) og Camilla Sandvik (digitalt). Bente Mangschou deltok som observatør fra VKM (digitalt).

Fra Helsedirektoratet: May Cecilie Lossius, Gry Hay, Vegard Lysne, Amalie Alnes Gjærde, Kathrine Syse, Erica Wie Dia, Torunn Holm Totland, Henriette Øien (digitalt) Ole Berg (digitalt), Henriette Walaas Krogh (referent).

Sak 8/25: Velkommen v/rådsleder Lene Frost Andersen. Godkjenning av innkalling og av referat fra møtet 13. februar 2025.

Innkalling til møtet og referat fra møtet 13. februar ble godkjent.

Sak 9/25: Nytt fra Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet presenterte noen aktuelle saker:

- [Seminar/spørretime 23. april](#): Nasjonal faglig retningslinje for spedbarnsernæring skal oppdateres og utvides til å gjelde for barn opp til to års alder. Som en del av arbeidet inviterte Helsedirektoratet i til seminar/spørretime om fullamming, introduksjon av fast føde og allergi. Se program og opptak i lenken over.
- [Kostholdsplanleggeren Ung](#): DigiUng er en plattform som samler offentlige tjenester og informasjon for ungdom på ett sted. Ung.no er kommunikasjonskanalen. Kosthold er et etterspurt tema på Ung.no, og derfor er det laget egne sider på Kostholdsplanleggeren tilpasset ungdom. Arbeidet involverte ungdommer og ulike fagpersoner, samt undersøkelse på ung.no om kosthold.
- [Lansering av nytt materiell til kurset Bra mat for bedre helse skjer 20. mai kl. 14-15](#). Påmelding via lenke over.
- Artikkel om [kosthold for eldre på Helsenorge](#) er publisert. Helsedirektoratet takker rådsmedlemmene som har bidratt med innspill.
- Webinar om kostråd: 30. april er det fagmøte for pressen (NB: UTSATT) og 4. juni kl. 9.00 er det webinar om ultraprosessert mat, bl.a. skal Erik Arnesen holde innlegg basert på sin prøveforelesning. Lenke til sistnevnte ettersendes.
- [Folkehelse- og oppvekstprofiler for 2025 er publisert](#). Helsedirektoratet har overtatt ansvaret for publisering for profilene fra og med 2025. Det er årlige unike rapporter med nøkkeltall for fylker, kommuner og bydeler, basert på bearbeidet og kvalitetssikret statistikk fra ulike sektorer samlet på ett sted. Gir oversikt over folkehelseutfordringer og ressurser. FHI har også en [statistikkbank](#) med 100 indikatorer på ulike temaområder man kan søke i. Det kom ønske i møtet om at

Helsedirektoratet

Postboks 220 Skøyen, 0213 Oslo • Besøksadresse: Vitaminveien 4 • Tlf: (+47) 47 47 20 20
Org. nr. 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

ernæringsrådet skal ta stilling til og gjerne komme med forslag til indikatorer om kosthold og ernæring.

Sak 10/25: Orientering om [Joint Action PreventNCD](#) v/Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet orienterte om det store EU-prosjektet Joint Action PreventNCD som Norge har det overordnede ansvaret for å lede. Målet er å redusere byrden av kreft og andre NCDs, og deres felles risikofaktorer, og støtte medlemsland i å ha en helhetlig tilnærming til forebygging. Prosjektet er inndelt i 10 arbeidspakker, og kosthold og ernæring er del av flere av de 60 "tasks"-ene og 113 "subtasks"-ene. Arbeidet er nettopp startet med å koordinere og fasilitere aktiviteter innen kosthold og ernæring samt de tre andre hovedrisikofaktorene for ikke-smittsomme sykdommer på tvers av arbeidspakkene.

Helsedirektoratet leder arbeidspakke 5 (WP5) "Regulation and taxation", og bidrar i denne arbeidspakken i task 5.4 - offentlige matinnkjøp. Det er forventet at vi i Norge etablerer et nettverk for offentlig matinnkjøp. Sammen med Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) og Matvalget ønsker Helsedirektoratet å arrangere et interessentmøte om dette, tentativt i november 2025. Her vil også Nasjonalt råd for ernæring inviteres til å delta.

Sak 11/25: Oppfølging av aktuelle oppdrag fra Helsedirektoratet.

Vitamin D: Rune presenterte fremdrift i arbeidet på vegne av arbeidsgruppen. Det er utarbeidet en skisse for en rapport som tar utgangspunkt i 1) nyere kunnskap om vitamin D-inntak og -status i Norge siden 2018-rapporten og 2) vurdering av virkemidler for å sikre god vitamin D-status i befolkningen i Norge. I møtet kom det spørsmål om det vil bli anbefaling om vitamin D til barn fra ett år. Det anbefales 10 ug vitamin D til de minste barna, men kilden til tilskudd er ikke definert. Det ble vist til oppdraget om tran til barn over ett år som er satt på vent inntil EFSA og VKM-vurderinger foreligger.

Sukker: Aysha presenterte fremdrift i arbeidet på vegne av arbeidsgruppen. Problemstillingene er avgrenset til 1) definere "tilsatt sukker" og "fritt sukker" for bruk i Helsedirektoratets anbefalinger, 2) presisere hvilke mat- og drikkevarer som dette er relevant for og 3) utarbeide forslag til operasjonalisering av definisjonene. Hun la også frem hovedpunkter fra [Forbrukerrådets undersøkelse om merking av barnemat](#). Av 43 produkter hadde 38 upassende påstander, eller produktnavn som ikke reflekterte innholdet korrekt.

Sak 4/25: Rådets arbeid med implementering av kostrådene v/rådsmedlem Nanna Lien.

Arbeidsgruppen består for øyeblikket av Nanna (leder), Liv, Guri, Eli, Camilla, Lars, Amund og Simon, og fra Helsedirektoratet Ole og Thea (sekretariat). Andre rådsmedlemmer kan gjerne melde interesse om de ønsker å være med.

Formålet med arbeidet: Å komme med faglige anbefalinger til Helsedirektoratet om hvordan arbeidet med å implementere kostrådene kan styrkes.

Målet for økten i rådsmøtet var gjennom individuelt arbeid, gruppearbeid og diskusjon i plenum å gi innspill til omforent definisjon av hva rådet mener med "implementering av kostrådene", og å utarbeide en liste over de viktigste implementørene av kostrådene. Innspillene samles og legges etter hvert i Teams-mappen om implementering, hvor det også ligger relevant litteratur.

Sak 12/25: Offentlige innkjøp v/rådsleder.

Helsedirektoratet

Lene innledet saken med å gi en innføring i [krav og regelverk omkring offentlige anskaffelser](#), også når det gjelder [mat og måltidstjenester](#). Det offentlige har et ansvar for at maten som serveres er sunn og bærekraftig. Endring av kostholdet i retning kostrådene og redusert matsvinn er sett på som et viktig klimatiltak ([Miljødirektoratet – Klimatiltak i Norge 2025](#)).

Ernæringsfaglig kompetanse hos innkjøpere i ulike sektorer og kommuner varierer, og ulike kommuner og aktører bruker ulike innkjøpsverktøy. Vektingen av hensyn til pris, lokalmat, [matsvinn](#) og [ernæringshensyn](#) varierer også, og sistnevnte er i ulik grad kjent for innkjøpere. CICERO publiserte i 2021 en rapport om [Offentlige innkjøp som klimapolitisk virkemiddel: potensialet for å kutte utslipp i matsystemet](#), hvor de undersøkte i hvilken grad offentlige innkjøp av mat og drikke kan benyttes som et virkemiddel for å redusere klimagassutslipp. Landbruks- og matdepartementet publiserte nylig en [oppskrift for mer lokalmat og lokal drikke](#). I barnehage og skole er det også retningslinjer for mat og måltider fra Helsedirektoratet.

Det finnes mange verktøy og veiledere man kan bruke i offentlige (mat)innkjøp, det skorter ikke på det. Men kjennskapen til disse og bruken er varierende, i henhold til for eksempel FHI sin [kartlegging av hvordan fylker og kommuner arbeider for å fremme et sunt, bærekraftig og klimavennlig kosthold](#) fra 2023.

Tre eksempler ble lagt frem, fra hhv. UiO catering, Oslo kommune og skolen (Østfold fylkeskommune (tidl. Viken)).

Innspill i møtet: Når innkjøperne har spørsmål må de ha et sted å henvende seg, som har oversikt og kan gi konkret og tydelig veiledning og hjelp. En mulig avgrensning av målgruppe kan være til ungdom. Ernæringsrådet kan løfte at ernæring må være et viktig kriterium i offentlige innkjøp, og kan se hen til arbeidet om offentlige matinnkjøp i JA PreventNCD. God helse er god bærekraft, bl.a. mtp. å redusere NCD-er. Det er bl.a. gjennom innkjøpsavtaler man kan påvirke handlingsrommet og vektingen til innkjøperne. Det ble ikke landet hvordan rådet skal jobbe med dette, og saken tas opp igjen i neste rådsmøte.

Sak 13/25: [Høring](#) om forbud mot salg av energidrikk til barn under 16 år v/Helsedirektoratet og rådsleder.

Helsedirektoratet la kort frem bakgrunn for høringen, som har utspring i Stortingets behandling av [Folkehelsemeldingen](#). Nasjonalt råd for ernæring støtter at det etableres en forskrift og at det er en aldersgrense, og ønsker å sende et høringsinnspill. Andre momenter fra møtet:

- Aldersgrensen – bør det settes et lite spørsmålstegn ved 16 versus 18 år?
- Definisjonen av energidrikk som utelukker drikker basert på kaffe, te eller kakao og som har en næringsmiddelbetegnelse som inneholder ordene "kaffe", "te" eller "kakao" – bør vurdere styrker og svakheter ved om det er ekskludert i utformingen av høringssvar

Guri og Camilla utarbeider et kort forslag til høringsinnspill som sendes på sirkulasjon via Teams. Høringsfristen er 14. juni.

Sak 14/25: Orientering om innspillsmøte 19. mai 2025 om markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge v/nestleder Guri Skeie.

Revidert forslag til forskrift er fremdeles under behandling i HOD, det er ikke enda gjort kjent noen dato for når denne kommer. Helsedirektoratet forbereder seg på rollen som

Helsedirektoratet

tilsynsmyndighet. [Kongen i statsråd](#) tilrådte endring i matloven rett før påske, som gir hjemmel for overtredelsesgebyr ved brudd på markedsføringsforskriften.

Helsedirektoratet skal ha et innspillsmøte til veileder/rundskriv 19. mai med utvalgte organisasjoner og aktører, inkludert Nasjonalt råd for ernæring. Rådet v/Guri deltar digitalt.

Forslag til rammen for innlegget til Nasjonalt råd for ernæring i innspillsmøtet:

- Hvordan skal man komme i kontakt med tilsynsmyndighet og melde avvik
- Rådet ønsker et aktivt tilsyn og ikke et "postkassetilsyn"
- Oppdatering av produktlisten: Hvor ofte skal dette skje, og hvem kan bidra. Kan ernæringsrådet få en rolle?
- Definisjon av "barn", "markedsføring" og "sponsing" – vurdere å gi innspill avhengig av hva som kommer i forskriftsforslaget.

Utkast til høringsdokument sendes på sirkulasjon med kort frist. Alle rådsmedlemmer besvare raskt når det kommer.

Sak 15/25: Eventuelt

- [Matsystemutvalget ønsker innspill](#) til mandatet: Innspillsmøtet arrangeres i Oslo 20. mai og strømmes. I tillegg til innspillsmøtet 20. mai planlegger utvalget også for noen mindre regionale innspillsmøter høsten 2025/tidlig vår 2026. Man kan også sende skriftlig innspill.
- Basert på ny NNR er de nordiske landene nå i gang med å revidere [Nøkkelhullsforskriften](#). En nylig publisert [rapport fra DTU](#) i Danmark konkluderer med at pseudocerealer mangler kunnskap om mattrygghet. Det kan påvirke definisjonen om fullkorn i forskriften. Helsedirektoratet inviterer rådsmedlemmer til en korrespondanse om dette før neste nordiske møte. Guri og Lars ønsker å bidra. Meld interesse til sekretariat om du ønsker å være med.
- Kommende møter i fagrådet:
 - o Fredag 19. september kl. 9.00-12.00 (Teams)
 - o Torsdag 13. november kl. 10.00-16.00 (hos Helsedirektoratet) med påfølgende middag

Helsedirektoratet

Postboks 220 Skøyen, 0213 Oslo • Besøksadresse: Vitaminveien 4 • Tlf: (+47) 47 47 20 20
Org. nr. 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no